CUDES JOURNAL CURRENT DEBATES IN SOCIAL SCIENCES

Karakuş, G. (2021). Haymatlos'un Tarih ve Felsefi Ethosu, *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 4 (1), 13-23.

Research Article

Haymatlos'un Tarih ve Felsefi Ethosu

History and Philosophical Ethos of Haymatlos

Dr. Öğr. Üyesi Girayalp KARAKUŞ
Amasya Üniversitesi
girayalp71@gmail.com
ORCID: 0000-0001-6240-5490

DOI: 10.37154/cudes.2021.28

ArticleInfo

Received: 07.03.2021
Accepted: 14.04.2021

Keywords: Amasya, Felsefe, Girayalp, Karakuş, Tarih,

Abstract

The main discourse of the study is to give the reader concise, short and clear ideas on new science, rather than trying to make them memorize some concepts. The main purpose of science should be conducted for the sake of not being deceived or not deceiving. With the transition of our society from matriarchy to patriarchy, the worship of Western imperialism has emerged especially when the frustration of being defeated is added to this situation. Our patriarchal tendency has made us insensitive to nature, women and social exploitation. At this point, our work is to be able to reveal what murders have actually been committed in the name of science. The apolitical and boring style in academic writing should be put aside, and it is necessary to reveal the unknown. Some political, economic and historical problems were put forward critically in this study, and the issues were tried to be discussed from a class point of view.

Makale Bilgisi

Geliş: 07.03.2021
Onay: 14.04.2021

Anahtar sözcükler: Amasia, Philosophy, Girayalp, Karakus, History

Öz

Çalışmanın temel diskuru okuyucuya bazı kavramları ezberletmeye çalışmaktan ziyade yeni bilim üzerine öz, kısa ve açık fikirler verebilmektir. Bilimin temel gayesi; aldatmamak ve aldanmamak uğruna yapılmalıdır. Toplumumuzun anahanlıktan babahanlığa geçmesiyle birlikte özellikle altta kalmanın ezikliği de buna eklenince Batı emperyalizmine tapınç ortaya çıkmıştır. Patriarkal eğitimimiz bizi doğaya, kadına ve toplumsal sömürüye duyarsız hâle getirmiştir. Bu noktada çalışmamız aslında bilim adına ne cinayetler işlendiğini ortaya koyabilmektir. Akademik yazılardaki apolitik ve sıkıcı üslup bir kenara bırakılarak bilinmeyeni ortaya koymak gereklidir. Çalışmada eleştirel açıdan siyasi, ekonomik ve tarihsel bazı sorunsallar ortaya konarak meseleler sınıfsal açıdan tartışmaya çalışılmıştır.

1. GİRİŞ

Tarihin olaylar karşısında sebep-sonuç aramadığı savının yanlış olduğunu söyleyebiliriz. Sosyal yönelişle ilgili bir ipucu tutmadan veya tutar görünmeden yazı yazmış hiçbir tarihçi yoktur. Bütünüyle toplum olaylarının temel ilişkileri (ekonomi yapısı) ve iç kanunları (örneğin, ekonomiyle ile üstyapı ilişkileri) bilinemediği zamanlarda, insanlığın başından geçenleri olsun derlemeye tarih denilmiştir. Ayrıca ilk çağlara gittiğimizde dahi toplumsal amaç taşımayan tarihçi yoktur. Sosyoloji de bilim hâline geldiğinden beri (içine metafizik kırıntılar sokulsa da) bütün soyut ve somut kanıtları tarihte bulmuştur. Tarihçilerin babası Heredot tarih tezini tanrısal vargılara dayandırmış yine Yunanlı Heseidos ve Homeros Tanrı adlarını kendilerinin uydurduklarını itiraf etmişlerdir. "Tanrılar insanları görüyor" ve "İnsanlar Tanrıları uyduruyor" derken de bir sosyal açıklama yapıyordu. Heredot tarihin derin kavrayışını aşamadığı için sosyolog değil sadece tarihçi olarak kalmıştır. Marx ise bu aşamayı materyalizmin geniş yorumu ile aşmıştı. Örneğin "Fransa'da Sivil Savaş" incelemesini yaparken, Paris

Komünü'nün hem en canlı tarihini, hem de en güçlü ve ayık sosyoloji açıklamasını yaptı. "Fransa'da Sınıflar Savaşı" yahut "Lui Bonapart'ın 18 Brümeri" gibi eserler de, tıpkı öyle, modern Fransız toplumunun en kargaşalı tarihini yazmakla kalmadılar, Fransız toplumunun sosyolojik ilişkilerini, kurallarını, biçimlerini ve sınıf güçlerini belirlendirdiler. Bu bakımdan sosyolojinin tarihten bir adım önde olduğunu söyleyebiliriz zira tarih ilkel zeminde ilerleyen bir sosyolojidir. (Kıvılcımlı, 2016: 19)

Bu anlatılardan tarihe lüzum yoktur lafzı anlaşılmamalıdır. Bunu söyleyebilmek için bugün en az Marx, Engels kadar tarihsel maddecilik ustası olmak gerekir. Tarih şu an da klasifikasyon (bölümlenme) bilimi olmadığı doğrudur. Tarih birikim bilimidir. (Kıvılcımlı, 2016: 20) Bu bir nevi Osmanlı'daki vakanüvisçilik anlayışına benzetilebilir. Bugün interdisipliner çalışan tarihçiler mevcut olsa da her devletin kendine ait hâlâ vakanüvist tarih yazıcıları vardır. Yeni Türkiye denilen bu dönemde tarih yazıcılığının sapmalarını gözlemlemekteyiz. Ezilen ulusların da tarih tezlerinin ortaya çıktığını görüyoruz. Bu bir nevi gereklidir. Diyalektik açıdan düşündüğümüzde insanı hayvandan ayıran şeyin zoon politikon olduğunu bilmekteyiz. İnsanlığın evveliyatını bilmesi ve ortaya koyması kadar da doğal bir durum yoktur.

Marx ve Engels öğretilerinin bütünlüğü açısından şu yönler önemlidir:

1)İnsancıl ilişkileri toplumcul ve tarihçil gidiş içinde almak;

2) Ekonomik determinizmi üretici güçler açısından almak… (Kıvılcımlı, 2018: 121)

Yani tarih bir üretim gidişi ve üretici güçlerdir.

Basitçe düşünmek gerekirse güçlü bir insan önce doğayı sonra da insanları ele geçirmek ve üretim araçlarına sahip olmak ister. Tarihin mottosu bu olmuştur. Bu süreçte insan kabile, aşiret ve küme yaratığı olmuştur. Tarihteki üretici güçler ise daima çalışanlar olagelmiştir. Marx ve Engels'in ekonomik determinizm anlayışı bu temelde yükselmiştir. Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde bu diyalektik ilişkiyi açıklayacağım.

1.1. Siklus Temeli

Komün'ün gelişimi üzerine çağına göre en önemli argümanlar sunan bilim insanı Lewis Henry Morgan olmuştur. 1847'de "İrokualar Üzerine Mektuplar"ı, 1851'de "İrokua Topluluğu"nu yazdı. Komün'de, Mc Lennan'dan önce ve daha açık bir şekilde, "Ekzogami" (Dış Evlenme) olayını gösterdi. 1871'de "Kandaşlık ve Akrabalık Sistemleri" başlıklı eserinde Komün'ün kavranışını derinleştirdi. 1877'de yayımladığı "Eski Toplum" eseri, bütün o sezi derinliklerini zengin evrensel belgelerle ispatlama yolunu tutuyordu. Morgan daha 1865'te, 139 akrabalık sistemi ve 260'tan fazla akrabalık biçimi sınıflandırmıştı. Bu derleyişi bütün dünyayı kapsıyordu. 1871'de, büyük eserini hazırlamadan önce, Avrupa'ya gitti. Gereken kaynakların asıllarını ve konuyla ilgilenen rakiplerini bizzat ziyaret edip yakından tanıdı. Morgan'ın bu çabası etkili olmuş ki 1877'de yayımlayabildiği "Eski Toplum" çalışması, Komün'ü hemen bütün elemanlarıyla ele alma yeteneğini gösterdi. Morgan eserini tam olarak 30 yılda yazabilmişti. Morgan'ın temel özelliği Komün'ü insan toplumunun çekirdeği olarak ele alışıydı. Determinizmi ve Avrupalı antropologlara göre devrimci duruşu sınıfsız bir toplumun olabileceğini gösteriyordu. Aslında Morgan içinde bulunduğu çağın olanaklarıyla en iyisini yapmıştı. (Kıvılcımlı, 2018: 32)

Morgan'ın farklı kılan vargılar şunlardı:

1) İnsan toplumunun hayvanlar âleminden ayrılışından başlayarak Vahşet ve Barbarlık Çağlarını sınıflandırması, başlı başına aşılamayan bir temeli sunuyordu;
2) Komün'ü, aile biçimlerinin gelişimi ve Kan Örgütlerinin gelişimiyle (Yani cinsel yasakların iki yanlı gelişimiyle) birlikte ele alarak diyalektik kanunculuğa ulaşması;
3) Komün'ün medeniyete geçişini soyut da olsa gözlere batırırken üretici güçler çerçevesinde çözümledi. (Kıvılcımlı, 2018: 33)

Morgan'ın asıl başarısı ise Komün'de aile ve kan elemanlarının endogami ve ekzogami elemanlarıyla birlikte; örnekleriyle etraflıca, dünya ölçüsündeki sınıflandırmalarıyla ortaya koyuşundan gelir. (Kıvılcımlı, 2018: 33)

Morgan Komün içindeki kolektivizmi ve üretici güçlerin sosyolojik konumunu da ortaya koymuş ve çağının ilerisine geçmeyi başarabilmiştir.

Komün'ün ilerlemesi ise kendiliğinden olmuyor. Bu sosyal devrim için binlerce yıl bekleniyor ve 6500 yıllık Antik Tarih Çağ tarihsel devrimle ilerleyecektir. Fakat ne Marx ne Engels bu gerçekliği o dönemin şartlarından dolayı yeterli açıklayamamıştır. İlk olarak medeniyete geçiş ve tarih öncesi çağ ile ilgili fazla bir bilgi yoktur. Westermarck gibi düşünürler insanların sosyal devrimini cinsel yasakların ortaya çıkmasına bağlamaktadır. Ona göre; insan nüfusu önceden az olduğu için cinsel yasaklar yoktu. Ancak nüfus artınca artık böyle bir şeye gerek kalmamıştır ve anahanlıktan babahanlığa geçilmiştir. Wastermarck skolâstik bir Darvinciydi ve hiçbir cinsel ve toplumsal yasak tanımayan Komün aşamasını anlayamıyordu. Bu düşünür Engels'in tabiriyle meseleye ahlak zabıtası gözüyle bakıyordu. Aslında Wastermarck anakronizm hatasını düşüyor ve sorunsala bugünün gözüyle bakıyordu. Vahşi Komün ile Barbar Komün'ü birbirine karıştırıyordu.

Komün toplumuna inanan pek çok bilim insanının çözümlemesine göre anahanlıktan babahanlığa geçiş üretim araçlarının erkeğin kontrolüne geçmesiyle başlamıştır. Daha önce Komün'de birincil konumda olan kadın edilgen duruma düşmüştür. Doğuran-yaratan kadın toplayıcı bir varlık olmuştur.

Komünden medeniyete geçiş ise toplayıcılık ve avcılıkla geçinen insanların çobanlık-tarım yapma kültürüne geçiş devinimiyle olduğunu söyleyebiliriz. Dolayısıyla özel mülkiyetin ortaya çıkışının da etkisi yadsınamaz. Zira kutsal kitaplardaki Habil-Kabil cinayetinin tarım arazinde vuku bulmasının hatta özel mülkiyet yüzünden olmasının sembolik bir anlamı olduğunu düşünüyorum.

Medeniyetin ortaya çıkması ise ilkel-komünal toplumların öz benliklerini yitirmesine yol açmıştır. (Galyalılar, Türkler, Kürtler, Ermeniler vs) Yalan nedir bilmeyen bu topluluklar kentleşmenin getirdiği pragmatizmle tanışmışlar ve asimile olmaya başlamışlardır.

1.2. Tarih ve Üretici Güçler

Klasik Tarih, metafizik yöntemle ele alındığı için kısır döngüsünden bir türlü kurtulamamıştır. Optimum olarak medeniyetlerin doğuş ve ölüş gerekçelerini nedensellik bakımından çözümlemede yetersiz kalmıştır. Özellikle günümüzde ülkelerin yaşadığı krizleri kapitalizmin iç çelişkileri olarak yorumlayan insanları tekfir eden metafizikçiler meseleye kısır döngüden bakmaktadırlar. Onlara göre yaşanan açlıklar, yoksulluklar ve savaşlar Tanrının insanlara verdiği geçici sıkıntılardır. Halbuki insanlar edilgen değil etkendir. Bunu Maturidiler'de söylemektedirler.

Max Weber, patrimonyalizmin geleneksel tahakküm rejimi olduğunu yazar. Patrimonyalizm, tüm gücün doğrudan bir liderde toplandığı rejimdir. Bu rejimler otokratik ya da oligarşiktir ve alt, orta ve üst sınıfları iktidardan dışlar. Bu ülkelerin liderleri tipik olarak mutlak kişisel güce sahiptir. Genellik bu ülkelerin orduları ve polisleri de millete değil lidere sadıktır. (İnce, 2021: 3) Günümüzde ise metafizik tarih okuyanların çoğu bu sistemin bir nevi destekçisidir.

Diyalektik metotlu Klasik Tarihsel Maddecilik: hangi dönemde olursa olsun toplumun, genel olarak ihtiyaçlarına cevap verebilmiştir ve son tahlilde üretici güçlerle beraber olmuştur.

Üretici güçleri ise 4 sınıfta ele alabiliriz:

1) Teknik (Aygıtlar, avadanlıklar, metotlar)
2) Coğrafya (İklim, Doğa vs…)
3) Tarih (Gelenekler ve görenekler vs…)
4) Kollektif Aksiyon (Topluca Eylem) yani şiddet anlamlı güç… (Kıvılcımlı, 2012: 24)

Tarih diğer üç sınıfla birlikte oluşabilir. Dolayısıyla üretim güçleri kimin elindeyse tarihi de üretim araçlarına sahip olan sınıf oluşturabilir. Burada değinilmesi gereken esas nokta ise tarihin sınıflar mücadelesinden türediğidir. Kollektif aksiyon ise üretim araçlarının kontrolü noktasından aktüel uğrağa maruz kalır. Gelenekler-görenek dediğimiz üst yapı ise alt yapıya yani ekonomiye bağlı olduğunu söyleyebiliriz.

Tarihin belli safhalarında üst yapının alt yapıyı etkilediği de görülmüştür. Örneğin; tarihin büyük geçidi dediğimiz konaklarda, tek vurucu güç ilkel-komünal toplumların, tarihöncesi toplumlardan aldıkları sosyal gelenek-görenekli üstün Kollektif Aksiyonlardır. Medeniyet doğduğu

vakit dünyada bilimsel anlamda vahşetin kalmadığını söyleyebiliriz. Dünya en azından çölekçilik zanaatını keşfetmiş Aşağı İlkel-Komünallerden yukarıya doğru; Orta İlkel Komünaller ve Yukarı İlkel Komünaller ile kaplanmıştır.

Antika Medeniyette ticaretle uğraşan tefeci-bezirgânların ortaya çıkışı ise tarihte farklı bir merhaleyi yansıtmaktaydı. Şimdiki finans-kapitalin atası olan bu sınıf o dönem devrimci bir kisvedeydi. Modern sosyal sınıfların doğuşuna öncülük etmişlerdi.

Antika Medeniyetlerin yıkılışları üzerine ise insan düşüncesi tarih boyunca üç ayrı anlayış göstermiştir:

1) Medeniyetin yıkılışı dünyanın batışıdır;
2) Medeniyetin yıkılışı ve yeniden yapılışı insanüstü dünya gidişidir;
3) Medeniyetin kuruluş ve yıkılışı insan gücüyle yürür. (Kıvılcımlı, 2012: 37)

Zira Marx'ın da toplumsal olaylarla ilgili şunu ifade etmiştir: *"Devrimler Tarihin lokomotifleridir."* (Marx, 2016: 90) Marx'ın bu sözünden hareketle tarih devinim şeklinde sosyal devrimlere sahne olmuştur. Antika medeniyette sınıflar zıtlaşması vardı ve bu düzende ezilenler kölelerdi. Günümüzde ise proleterya ve prekarya ezilmektedir. Ancak Antika Medeniyette günümüzdeki gibi devrimci bir sınıf yoktu. Üretici güçlerin politik bilince sahip olacak devrimci önderlik de yoktu.

1.3. Maddeci Diyalektik Düşünüş

Diyalektik, Antik Grek Çağı'ndan beri felsefenin konusu olmuştur. Epiküros, Heraklitos hatta kısmen Empedokles ve Protagoras gibi düşünürler maddenin özü konusuna değinmişlerdir. Dolayısıyla diyalektik maddecilik de bilim hâline gelmiştir.

Genel olarak tanımlamadan başlarsak Engels'e göre diyalektik: "Gerek dış dünyanın ve gerekse insan düşüncesinin genel hareket kanunlarını bildiren bilimdir." Yani Engels, Hegel'in temel savı olan gerçek olan ussaldır, ussal olan her şey gerçektir sözüne referans göstermektedir.(Engels, 1976: 13) Bu kanuna göre diyalektik düşünme de bir bilimdir. Bu kanunlar iki alanda geçerlidir. Dış dünya ve iç dünyamız. Diyalektik düşünme her ikisi içinde optimum yol olduğunu söyleyebiliriz. Cansız doğayı fizik kanunları güder. Toplumsal ilişkilerimizi sosyal kanunlar güder. Düşüncelerimizi ise lojik (mantık) kanunları güder. Ancak bunlar tek bir noktada birleşir. "Hareket-kımıltı". Diyalektik deyince de aklımıza ilk gelen şey Engels'in deyimiyle "meydana çıkış biçimidir". Her olayın özü de ancak bu diyalektik mantık ile çözümlenebilir. (Kıvılcımlı, 2019: 27) Metafizikçiye göre ise bu meselelerin maddeci yorumundan başkası değildir. Ona göre mucizeler, kerametler ve vahiyler vardır.

Diyalektiği hareket noktasında basitleştirerek anlatmaya çalışıldı. Ancak diyalektik düşünce homojen bir niteliğe sahip değildir. Bu düşünüş tarzı tarh boyunca evrimleşerek bugünkü hâlini almıştır. Engels bu durumu Anti-Dühring kitabının 1. Cildinde şöyle ifade etmektedir: *"İnsanlar diyalektiğin ne olduğunu öğrenmeden çok daha uzun süre önce diyalektik olarak düşündüler: tıpkı, nesir terimini bilmeden önce nesir olarak konuştukları gibi…"* Konunun girişinde de değindiğimiz gibi diyalektik düşünceyi ilk olarak Yunan filozoflarında görmekteyiz. Heraklitos'un *"Her şey akar"* sözü konuyu özetlemektedir. Yani Heraklitos diyalektiğin ve gelişimin sonsuzluğuna inanmaktadır.

Bu düşünürlerin evrenin başlangıcı ve sonu hakkında da düşündükleri bilinmektedir. Özellikle diyalektik materyalistlerin temel diskuru maddenin olmasa da evrenin devinim hâlinde sonsuzluğuna inanmalarıdır. Bu inanış idealist manada değil materyalist manadadır. Pek çoğu basitleştirmek gerekirse enerjinin maddeye maddenin enerjiye ve tekrardan maddeye dönüşeceklerine inanırlar. Reenkarnasyon denilen ideyi materyalist anlamda yorumlayarak insanların doğanın şartlarına göre evrenin sonsuzluğu ile dünyada var olacaklarına inanırlar. Özellikle Yunan filozoflarının Big Bang gerçekliğini bilmeden yaptıkları çözümlemeler çağının çok ilerisindeydi. Aristo gibi ahlakçılar ise metafiziğin önüne geçemedikleri gibi Ortaçağ skolastiklerinin de temel kaynakları olmuştur.

Diyalektiği anlaşılabilmesi açısından şöyle formülüze edebiliriz: "Tez-Antitez ve Sentez"

Diyalektik görüşün gelişimi en yoğun şekilde Almanya'da görülmüştür. Almanya'daki ileri üretici güçler Alman orta-sınıfını diriltmişti. Ancak sosyal bir devrim yapacak güçte değillerdi. İngilizler ise feodaliteyi yok etmek için ekonomi gücüne dayandılar. Fransız burjuvaları da sosyal devrimi yapacak olgunluktaydı fakat aynı durum Alman burjuvazisi için geçerli değildi çünkü Alman

işçi ve köylü sınıfı burjuvanın yanında yer almıyordu. Ekonomik ve sosyal devrim aşamasında başarılı olamayan Alman burjuvazisi kendisini felsefeye adadı. Böylelikle mücadele yöntemi olarak bu alanı seçtiler. Ancak Alman felsefecileri genelde idealist kaldılar ve materyalist aşamaya bir türlü geçemediler. Kant ve Hegel bunun en güzel örneğidir. Zira Kant daimi olarak Tanrı'nın varlığının gerekliliğine inanıyordu. Eğer Tanrı'yı yok sayarsak kötülerin ödüllendirileceğini iddia ediyordu. Ona göre cennet-cehennem metaforu iyiler için moral değer taşıyordu. Hegel'e göre ise devlet son derece akli idi. İdeal devlet tartışması gereksizdi. Devlet olmadan ahlâkın olamayacağını iddia ediyordu. (Aybek, 2008: 75) Diyalektiğin modernize edilmiş hâlini savunan ve Marx'ı etkileyen Hegel'in idealist yaklaşımı son derece yalın kalmıştı. Bir süre sonra da Sol-Hegelciliğin etkisinde kalan Marx bu kesimle ilişkisini kesmiş hatta Engels ile birlikte bu grupla "Eleştirel Eleştirinin Eleştiri" diye kitap yazarak alay etmiştir.

Burjuvalar ve küçük burjuvalar diyalektiği keskin kullanarak devrim noktasına gelemiyorlardı. Çünkü kaybedecekleri çok şey vardı. Oysa Marx kaybedecek bir şeyleri olmayan işçi sınıfının önemini kavradı ve devrimin temel vurucu gücü olarak bu sınıfı ön plana çıkardı. Ona göre; diyalektik materyalizmin bayrağını devam ettirecek sınıf proletarya idi.

Hegel diyalektiğine göre evrende en ilkin fikir vardır. Maddeci diyalektiğe göre ise: *"Reel (gerçek) şeyler belirli bir gelişim konağında bulunan Mutlak Fikir'in aynada görünüşü değildir; tersine, insanın fikirleri şeylerin aynada imişçisine görüntüsüdür."* (Kıvılcımlı, 2019: 37)

Marx'ın da ifade ettiği üzere *"Radikalizm şeylerin kavranmasına yardımcı olur."* Gerçekten de şeylerin ne olduğunu bilen bir radikal doğru-yanlışı sorgulayarak doğruya ulaşabilir. Engels'e göre değişmeyen tek şey değişimin kendisidir. Engels madde ve hareketi şöyle ifade etmektedir: *" Diyoruz ki madde ve hareket yaratılmamıştır ve yok edilemez. Diyoruz ki, dünya sonsuz bir ilerleme olarak varlığını sürdürüyor."*(Marx-Engels, 1975: 13)

Bu noktada hareketin meydana çıkışını tetikleyen subjektif ve objektif şartlar vardır. Marx "Alman İdeolojisi" kitabında Bilinç sorunsalını karşımıza çıkarmaktadır. Bilinç varlığın farkına varılmasıdır. İnsanların varlığı ise reel sürecin ortaya çıkmasıdır. Bacon gibi Aydınlanma düşünürleri de bilincin ve ideal devlet düzeninin oluşumunu insanların doğayı deneylerle öğrenmesine bağlamıştır.

Bilincin oluşmasında ise felsefe-tarih okumaları ile ilahiyatın çekişmesi yaşanmaktadır. Bizce bu tartışmada bilim ile din uzlaşamaz. Sağ-muhafazakârlar felsefe ile ilahiyatı aynı kertede okumaktadır. Oysaki ilahiyat felsefe diyalektiği gibi değildir çünkü ilahiyat sorgulamadan önce doğrudan Tanrı'nın varlığını kabul etmektedir. Oysa felsefe bilimi bunu yapmaz. Felsefeyi dincileştirmek ise bilimin doğasına aykırıdır. (Usta, 2020: 2)

Diyalektik maddeci düşüncede bir itaat etmeme durumu da söz konusudur. Frederic Gros baştan üst çizgi koymaktadır. Ona göre; *"Sorun itaatsizlik değil, sorun itaattir. İtaatsizlik temelde zordur. Çünkü insan yalnız kalabileceğini düşünmektedir."* (Gros, 2020: 12) Dolayısıyla diyalektik düşünebilmenin en temel prensibi mevcut olanın değiştirilmesinden yana olan devrimci etostur.

Diyalektik maddeci görüşten yoksun halkların geneli diğer uluslar tarafından ezilmektedir. Kölelik olmasaydı Yunan ve Roma devletinden söz edebilir miydik? Yine antik kölelik olmasaydı sosyalizmden de bahsedemezdik. (Marx-Engels, 1975: 23) Yani hareketin kaynağı maddedir. Her varlığın temeli ise zaman ve mekana göre değişmektedir.

Makalenin prosesinde Marx'ın materyalizmini Fuerbach'tan aldığını belirtmeliyiz ancak Fuerbach'ın insanı tanrılaştırması karşısında Marx ve Engels Fuerbach'ı eleştiren kitaplar yazmışlardır. Marx'ın maddeciliğinin gerçek vargı olduğunu söyleyebiliriz. Marx ve Engels aslında gerçek birer haymatlos idiler. Yani yurtsuzdular.

Marx Kapital'i yazmadan önce Grundrisse'nin Formen bölümünde, ilişkesillik üzerine düşünmüştür. (Eser, 2019: 70) Marx'ın maddeciliğe getirdiği yorumlardan birisi de alt yapı-üst yapı ayrımıdır. Meseleyi üretim araçlarının aidiyetliği üzerinden okuyan düşünür düşün dünyasına yenilik getirmiştir. Ona göre; işçi ve köylülerin diyalektik düşünmeye fırsatı olması için asgari düzeyde ekonomik durumlarının iyi olması gerektiğini düşünmektedir. Toplumda üretim yapan bireyler dolayısıyla toplumsal olarak belirlenmiş bireysel üretimin kalkış noktasıdır. (Marx, 2009: 179) Marx için ideolojilerde üretim-tüketim ilişkilerinin varyantı olarak ortaya çıkmıştır.

Madde yahut dış varlığımız veya tam olarak kanıtlanmasa da ruh yani iç dünyamız arasındaki ilişkiyi duyuşlarımız sağlar. Materyalistlere göre: duyularımız, dışımızda gerçekten var olan dünyayı yansıtırlar. İdealistlere göre: duyularımız, içimizdeki dış gerçeklikler biçiminde dışımıza yansırlar. Agnostiklere göre: duyularımız, doğrudan doğruya vardırlar, ama içeriye mi yoksa dışarıya mı içeriye yansıtırlar? Bilemeyiz. (Kıvılcımlı, 2019: 39)

Günümüzde maddeci felsefeyi *"amacından saptırarak"* en iyi uygulayanlar finans-kapitallerdir. Bu sınıf ekonomik büyümeyi insanların refahını ve toplumun eşitlikçi büyümesi için kullanmamaktadır. Oysa ekonomik büyümenin sağlanabilmesi için doğru yöntemler kullanılmalıdır. (Şiriner-Doğru, 2008: 10) Diyalektik maddeci harekete geçiş öğretisini işçiler ve köylüler kullansın diye yıllarını veren ideologlar herhalde kendi silahı ile vurulmaktadır. Her ne kadar krizler sistemi olsa da kapitalizm, her seferinde krizlerden kurtulup sistemini idealize edebilmektedir.

İşçiler ve köylüler (prekarya da dahil) büyük bölümü metafizik okulların formel mantığını diyalektik materyalizme tercih etmektedir. Bu kesimler maddeci anlayışın meydan okuma ve çıkış belirtilerini gösterememektedir.

1.4. Materyalist Tarih Anlayış

İnsanlar tarihsel prosede toplumun gelişim yasalarını incelemeye çalışmışlardır. Din ve dinsel kurumlar insanlığı tarih boyunca günahkar olarak nitelemiş ve düşüncelerini Tanrının bildiği gerekçesiyle onları Tanrıdan af ve merhamet dileme derecesine düşürmüştür. Bazı düşünürler bu durumu sorgulamak istemiş ve kiliseye başkaldırmışlar ancak sonları hiç iyi olmamıştır. Filozoflar asıl olan nedir sorusuna bazen madde bazen de metafizik demişlerdir.

Avrupa'da insanlar bilimsel araştırmalara yöneldikçe dinin bazı argümanlarının bilimsel çalışmalara uymadığını sezinlemişlerdir. Fransız materyalistleri Diderot ve Holbach insanların düşüncelerini biçimlendiren etmenlerden birisinin de sosyal çevre olduğunu saptamışlardır. Marx'tan önce Feurbach kiliseye saldırırken aynı zamanda bir insanlık dinini savunmuştur. Bu filozof insanı kutsallaştırmış ve sevgi dini (Boguslavsky, 1977: 222) diye eklektik bir din kurmaya çalışmıştır. Aslında mesele kötü-iyi din değildi. Temel sorunsal tarihin diyalektik materyalist açıdan sorgulanmamasıydı. Bunu yapan ise Max ve Engels olmuştur.

Toplumun ruhun ürünü olduğu ve insanoğlunun manevî (dinî, politik, hukuki vb) faaliyetlerinin sonucu olduğu fikri Marx öncesi felsefe, toplumbilim ve tarih yazının da egemendi. Bu görüş adeta dogma hâline gelmişti. Marx'ı Marx yapan ise bu düşünce ise bu dogmaya doğrudan müdahale etmesiydi. Marx'ın tezi ise insanların öncelikli olarak hayatlarını devam ettirecek geçim kaynaklarına sahip olmasıdı. Yani üretim araçları belli egemen sınıflarda olmayacaktı. Üretim araçları kamunun malı olmalıydı. Ancak bu şekilde dünyada adalet sağlanabilirdi. Aynı zamanda tarih maddi malların üretimine dayanıyorsa tarihte kesin rolü oynayanlar tefeci-bezirganlar, kilise ve aristokrasi değil çalışan-yoksul kesimdi. Ona göre; tarihe yön veren tam olarak bu kesimdi.

Marx'tan önce düşünürlerin hemen hemen hepsi tarihi bireylere indirgerdi. Onlara göre yığınların hiçbir fonksiyonu yoktu. Oysa Marx tam tersini söylüyordu. Liderleri lider yapan, savaşları kazanan, devletlerin ayakta kalmasını sağlayanlar emekçi kesimlerdi. Toplumsal gelişmeye yön verenler de bu sınıftı.

Marx ve Engels, materyalist bir tarih anlayışından yola çıkarak topluma denektaşı uygulayarak, toplumsal gelişmenin yasalarını ortaya koymuşlardır. Bu düşünürler toplumun sınıf çelişkilerinden meydana geldiğini ve komünizmin ütopya değil, sosyal gelişmenin zorunlu bir sonucu olduğunu göstermişlerdir. (Boguslavsky, 1977: 226) Marx ve Engels düzenin yıkılması için vurucu güç olarak işçileri ve yedek güç olarak ise köylüleri işaret etmişlerdir.

Marx ve Engels ekonomi politik yaklaşımını da bir bilim hâline getirmişlerdir. Ekonomi politik nedir? Ekonomi-politik toplum bilimidir (Leontiev, 1976: 9) yani siyasal iktisattır. Materyalist tarih anlayışında alt yapı-üst yapı nedenselliği bulunduğu için ekonomi-politik yaklaşımdan sıkça faydalanılmıştır. Bahsettiğimiz felsefede emek bir insan etkinliğinden ziyade değer ifade etmektedir. Bundan dolayı Marxsist felsefede emeğin yabancılaşması kavramı kullanılmaktadır. Emek kavramı müzik dinlemek, spor yapmak gibi faaliyetleri içermemektedir. Emek üretim öğelerinin başlıca taşıyıcısıdır. İnsan emeği bilinçli bir eylemdir. Diyalektik materyalist tarih anlayışında ekonomi-politik, üretimin toplumsal-sosyolojik yapısını inceler ve değer verir. Tarih emek-sermaye ve köle-

efendi diyalektiği perspektifinde incelenir. Örneğin; Antika Çağlarda tefeci-bezirgan sermaye medeniyeti, küçük üretmeni borçlandırarak köle yapıyordu. Aynı tefeci bezirganlar Batı Avrupa Ortaçağı'nda sözü edilen küçük üretmenleri serf hâline getirmiştir. (Kıvılcımlı, 2018: 39)

Yine Haçlı Seferlerini tez ve antitez ışığında incelersek ekonomik sebeplerin yanında coşkun idealist öğretilerin olduğunu görebiliriz. Bu savaşlara öncülük edenlerin tefeci-bezirganlar ve kilise olmasını yadsıyamayız.

Somut durumun somut tahliline göre Marxsist maddeci tarih anlayışının ortaya çıkışını toplumsal ve ekonomik doyumsuzluk ve bunlardan doğan olumsuz duyguların sebep olduğunu söyleyebiliriz. (Baydur, 1994: 28)

Marxsist maddeci tarih anlayışında milliyetçiliğin ise yeri yoktur. Bu anlayışta milliyetçiliği olumsuzlayan Marx ve Engels bu düşünüşün işçi sınıfını böleceğini ifade etmişlerdir. Zira milliyetçilik, tarih sahnesine pre-kapitalist bir ekonomiden, dağınık sosyal oluşumlardan, örgütlenme biçimlerinden, kapitalist düzene geçişi hedef alarak ortaya çıkmıştır. Bu süreçte Marx ve Engels bu ideolojinin işçi sınıfına bir fayda sağlamayacağı gibi milliyetçiliğin sermayenin çıkarına olacağını düşünmüşlerdir. Marx'a göre işçilerin zincirlerinden başka kaybedeceği bir şey yoktur. (Marx-Engels, 1976: 26)[1]

Marxsistler kuramlarını oluştururken bütün olumsuzluklara rağmen Marx ve Engels'in öğretilerine sadık kalmışlardır. Tanınmış Marxist tarihçi Eric Hobsbawn'ın en çok gazeteciliğiyle Marrxsizme borçlu olduğunu, tarihsel incelemelerinin ise Marx'ın tarih kuramından faydalandığını ancak bazı kısıtlardan kaçındığını ifade etmektedir. (Blackledge, 2006: 19)

Emek-sermaye çelişkisinin Marx'ın döneminden daha yoğun olarak yaşandığı bu dönemde Marx'ın tarih öğretilerinin büyük bölümünün güncelliğini koruduğunu söyleyebiliriz. *"Marx ve Marksistler tarih yazımına bazı yenilikler getirmiştir. Birincisi, gerçek dünyanın doğasını postmodernlere karşı çıkarak kavramamıza imkân veren bir antropoloji ve ona denk gelen bir dil kuramı geliştirmişlerdir. İkincisi, Marxsistler, dil ötesindeki dünyayı araştırırken kullanabileceğimiz bir bilimsel yöntem geliştirmişlerdir. Üçüncüsü, Marxsistler, bu bilimsel araştırmanın uygun biçimde yürütülmesini sağlayabilecek bir dizi kavram geliştirmişlerdir."*(Blackledge, 2006: 21)

1.5. Net Marks ve Marksoloji

Marx'ın siyasi-ekonomik-tarihsel ve sosyolojik görüşleri hayattayken çok sınırlı bir çevre tarafından kabul görmüştü. Marksizmin kurucu grubunun belirleyici yönü, Marksist tarih biliminin teorik gücüydü.Serpiliş döneminde tarih bilimine dayanılarak politik çevrelerle hegemonya savaşına girşilmişti. Bir anlamda Marksizm bu çerçevede belirlenmiştir. Bana göre Engels'de bu politik-tarihsel akımın gelişmesinde Marx ile eşit seviyede tutulmalıdır. Zira Engels'in destekleri olmasaydı bugün itibariyle Marx'dan büyük teorik bilgin olarak söz edemeyebilirdik. Anti-Dühring gibi polemik gücü yüksek eserin yazımı Engels'i farklı bir seviyeye taşımaktadır. Marxizm'i 19. Yüzyıl Aydınlanma materyalizminde farklı kılan unsur onun tarih bilimini devrimci bir anlayışla yorumlamasıdır. (Bulduruç, 2019: 29) Döneminin düşünürleri ile kıyaslandığında Marx'ın iki adım önde olduğunu söyleyebiliriz. Proudhon, Bakunin, Hegel vs Marx'ın tarihin akışı yorumuna ulaşamamıştır.

Sol Hegelcilik, Alman radikal demokratlığı, politik sürgünlük, Kapital ve Enternasyonal'in kuruculuğu Marx'ı Marx yapan belirlenimlerdir. Özellikle Ekim Devrimi öncesi ve sonrası Marxizm farklı özellikler içermekteydi. Lenin'in asıl teorik başarısı da burada görülmektedir. Zira Lenin Sovyet Devrimi'ne kadar ki süreçte Marxizm'de olmayan pek çok teorik/politik/pratik kavramı Marxizm literatürüne kazandırmayı başarmıştır. Yine Lenin'in bir diğer başarısı da devrimin yönü noktasında idi. Zira Marx ve Engels devrimin kapitalistleşmiş ülkelerde başlayacağını öne sürerken Lenin bunun tersinin olabileceğini kanıtlanmıştır. Aynı dönemde garip gelebilir fakat Şubat Devrimi başarısızlığından sonra belki de Rusya'da devrim olabileceğini ilk dile getirenlerden birisi de Troçki olmuştur. (Deutscher, 1969: 196-197). Yine aynı Troçki Lenin'i Marxsizm'i din hâline getirmekle suçlamıştır. (Deutscher, 1969: 117) Asıl sorunsalımız Sovyet Devrimi'nin tarihsel gelişimi olmadığı için Marxsizm'in çeşitli yerlerdeki analizine dönüş yapmamız elzemdir.

[1] Pdf olarak internetten kaynak verilmiştir.

Temel olarak sosyalistler, sosyal demokratlar veya muhafazakârlar için bir tane Marx'ın mevcut olduğunu ifade etmemiz mümkün değildir. Her düşünüşün kendi Marx imgesi farklılık arz etmektedir. Hatta sosyalistler de dahi bu durum böyledir. Örneğin ünlü Marxsist teorik önder Gramsci'nin ünlü "Kapital'e Karşı Devrim" makalesi Ekim Devrimi'ne sahip çıkarken aynı zamanda devrimi yapanların Marxsizm ile olan ilişkisini de ele almıştır. "Bolşevikler Kapital'in bazı önermelerini bir tarafa atıyorlar, onun dinçleştirici/içkin düşüncesini değil. Bu insanlar Marxsist değil, hepsi bu" diyordu. (Gramsci, 2010: 40)

Önsel olarak Marx'ın kitaplarını proletaryadan ziyade burjuvazinin okuduğunu söyleyebiliriz. Zira Marxizm'in hitap ettiği kesimler Rusya'da bu sınıf olmuştur. Marxsizm, Batı Avrupa'da ise entelektüel gevezelik yapılan, akademik ve sıkıcı bir üslupla konuşulan bir teoloji hâline gelmiştir. Fakat tarihin akışı şematik anlayışları alt üst etti. Rusya'da işçi sınıfı tarih yazdı. Bolşevikler Marx'ı aşarak materyalizmin kanunlarının düşünüldüğü gibi katı olmadığını kanıtladı. (Bulduruç, 2019: 31)

Marxsizm'in dogma olduğunu söylemenin doğru olmadığını söyleyebiliriz. Çünkü Marxsizm sosyo-ekonomik sorunlara çözüm üreten bir bilimdir ve her bilimde olduğu gibi Marxsizm'de de eleştirel diyalektik düşünce vardır. Bugünün koşullarıyla Marxsizm yeniden yorumlanabilir ve katkılar sağlanabilir. Halbuki dogmacılık da bunlar mevzu bahis değildir. Dinler de mevcut olan içtihat kapısı kapalıdır anlayışı Marxsizm için uygun olduğunu söyleyemeyiz aksi takdirde bu teori/politik anlayış teoloji hâline gelir. Marxsizm'in dogma olduğunu iddia edenlerin pek çoğunun sınıfsal kökenlerine ve ideo-politik yaklaşımlarını iyi bir şekilde çözümlemek gerekir.

İkinci Enternasyonal ise Marx'ın tanınırlığını arttırsa da Marx'ı sakatlayıcı bir yöne savrulmuştur. Felsefede Plehanov, teoride Kautsky ve W. Liebknecht, politikada Alman Sosyal Demokrat Partisi tarihi pozitivist bir çerçevede okumaya çalışmışlardır. Ancak Marx gibi tarihin sayfasında sarih biçimde duran bir filozofun düşüncelerini politik aşınmalara uğratmışlardır. Bu dönemde devrimci değil reformist bir politika izlenmiştir. (Bulduruç, 2019: 31) Daha sonraki süreçte ise Bernstein ve Kautsky gibi düşünürler daha da ileri giderek Marx'ı dogmacılıkla suçlamışlardır. Bu düşünürler sosyalizmin ancak parlamentarizm yoluyla yani demokratik yöntemlerle kurulabileceğini düşünüyordu. Ancak o dönemde kendi ülkelerinde işçilerin toplu sözleşme, grev hatta mecliste eşit temsil edilme hakları dahi yokken böyle bir hayale kapılmalarını öngörüsüzlükle açıklayabiliriz.

Lenin ise Marxsizm için farklı bir makas açmıştır. 19. Yüzyılda yaşamış bir düşünür olan Marx'ın idealleri Rusya'da pratiğe dökülmeye çalışılmıştır. Teorik ve pratik açıdan bütünsellik oluşmuştur. Çin'de Mao'nun önderliğinde gerçekleşen devrim ise yarı-feodal ve yarı-sömürge ülkelerde de devrimin yapılabileceğini kanıtladı. Ancak Türkiyeli Marxsistler bunların bir nevi sapakları olmaktan öteye gidemediler.

2. AMAÇ

Felsefe genel olarak gerçekle ilgisi olmayan bir fikir oyunu; birkaç bilginin ayrıcalığında olan bir oyun ve emekçilere hiçbir faydası olmayan boşa çaba olarak görülür. Ancak Descartes gibi rasyonalistler felsefe yapanları aşağılayan insanlara şiddetle karşı çıkmıştır. Oysa felsefe dünyayı bilme sanatıdır. (Politzer, 2015: 1) Daha geniş ifade etmek gerekirse felsefe, eleştirel düşünerek toplumsal meselelere çözüm üretebilmektir. Çalışmada yapılmak istenen de tam olarak budur.

Marx ve Engels hayatları boyunca diyalektik materyalizmin ve kapitalizmin temel sorunları üzerine olağanüstü çaba gösterdiler. Bu düşünürler yönetici sınıfların kendilerine bağlı düşünürlerinin öğretilerine karşı bıkıp usanmadan halktan gizlediklerini ifşa ettiler. (Harvey, 2017: 11) Günümüzde özellikle akademik camiada ekonomi-politik meselelere "sınıf" ve "emek" açısından yaklaşma konusunda bir kaçış söz konusudur. (Coşkun, 2009: 7) Temel sorunsalımızı ilkel-komünal toplumun ortaya çıkışı, maddeci tarih anlayışı, Marxsizm açısından ele alınmaya çalışıldı. Çalışmada zaman zaman karşı çıkışlar bulunmaktadır.

Çalışmada toplumsal evrim ile ilgili yukarıda bilgi versek de bu süreçle ilgili kısaca şunu ifade edebiliriz: *"Toplumun (yani bireylerin çevresinin) kalitesi kalıcı değildir. Prodeterministik diliyle değişmeme olasılığı değişmektedir. Evrim (toplumsal evrimi) bu olasılığın değişmesi yönündedir. Toplumun evrimi böylece felsefi kategori olarak sosyal bireyin (tikelin) değil, bütünün (genelin), yani Tümel'in evrimidir Bireyi pasif kılan Darwinizm ile bireyi aktif (değiştirici) sayan Engels*

Marxsistlik'ten ayırıcı temelli özelliklerden biri de budur." (Öner, 2000: 9) Yani gelişim de bireyler pasif değil aksine diyalektik ve gelişim süreklidir. (Yani evrimsel gelişim)

Çalışmada sık olarak madde kelimesi kullanılmıştır. Maddeden kast edilen şey doğa ve varlıktır. Maddenin özgünlüğü ortaya konulmak istenmiştir. Düşüncenin yasalarına diyalektik mantık ile cevaplar üretilmeye çalışılmıştır. Metafizikçinin dolaylı anlatımından ziyade temel mantık çelişkinin yenileştirici gücünden faydalanmak olmuştur. Anlatılmak istenen metafizikçinin çelişkide gördüğü saçmalık ve sinonim değildir. Diyalektik materyalizm gücünü uzlaşmaz zıtlıklardan alır. Diyalektikçi bir çelişkinin olduğu yerde verimliliğin olacağını düşünür. (Politzer, 2015: 91) Çelişkilere örnek verebiliriz: "cinsiyet eşitsizlikleri", "emek-sermaye eşitsizliği", "materyalist-metafizik çelişkisi" vs.

Son kertede çalışmanın amacı diyalektik mantık ile sosyo-ekonomik ve felsefî sorunsalların çözümlemelerini yapabilmektir. Terry Eagleton'un "İdeoloji" kitabında belirttiği üzere Marxsist entelektüellerin kendi toplumsal misyonlarını abarttığı görüşünü (Eagleton, 2015: 60) alt-üst edecek şekilde elimizden geldiğince kesin hükümlerden kaçınmaya çalışıldı. İnsanlığın ilkel-komünal oluşlarına değinerek ise günümüz toplumları ile kıyaslama yapılması amaçlandı.

3. YÖNTEM

Çalışmada yöntem olarak siyaset felsefesi yaptığımız söylenebilir. Ancak siyasal felsefe, siyasallaştıran felsefe olmadığı gibi felsefe yapan siyaset de değildir. (Holz, 2010: 9) Siyasal felsefenin temel hedefi devlet karşısında güçsüz durumda olan bireyin haklarını korumak olmalıdır. Zira 6 bin yıllık sınıfsız ve devletsiz ilkel-komünal dönemin tarihinden bahsedilmesi de bu amaç üzerinedir. Yine felsefenin aşılmasını başaran filozoflardan biridir Marx. Onu ilgilendiren tek şey statükonun alt üst edilmesiydi.

Çalışmadaki yöntemimiz Marx'ın Hegelciliğe karşı hareket etmesi gibi teorik-pratik konuma erişebilmektir. İdeo-politik olarak tartışılması gereken temel umdelerden bahsedildi. Örneğin; Marx'ın meta üretimi ve özelde de kapitalist meta üretimindeki üretim ilişkilerinden genişçe bahsedilemedi. Çünkü bu konu ile ilgili Ronald L. Meek gibi düşünürler yüzlerce sayfalık kitap yazmışlardır. Ancak özsel olarak Marx'ın emek-değer teorisinde metanın fiyatını ve kullanım değerin belirleyen öğe emektir. (Meek, 2009: 217-249) Marx ve Engels'in tarihsel maddeci görüşü de bu teori üzerine kuruludur.

Çalışmada pek çok alanında uzman yerli-yabancı materyalistlerin görüşlerine yer verilerek konu açıklanmaya çalışılmıştır. Çeşitli materyalist öğretilere ilişkin çözümlemelerde bulunulmuştur. Aslında Lange gibi ben de metafiziğin sanata benzer bir şey olarak mümkün olabileceğine inanmaktayım. Metafizik insanların hayal gücünün gelişmesine katkı sağlayabilir. Metafizik bir şiir alanı olarak kalabilir. Kant'ın tam olarak göremediği şey de budur. (Lange, 1990: 6)

Bacon'un dediği gibi insanlar dünyayı deneysellikle algıladığı takdirde ideal toplum (devlet) olabilir. Ancak devletin sorgulanması çalışmamızın vermek istediği mesajlardan biridir. Okumalarımızla böyle bir yöntem tercih edildi.

4. SONUÇ

İçinde bulunduğumuz çağ, doğa ve toplumun birbirleriyle diyalektik etkileşiminden kaynaklanan küresel bir kriz ile karşı karşıyadır. (Erçandırlı, 2019: 180) Tarihsel prosede temel dayanak olarak Marx ve Engels'e başvurma zorunluluğu hissetmekteyiz. Çalışmada en çok faydalanılan kaynaklardan birisi de Hikmet Kıvılcımlı'nın diyalektik materyalizm görüşleri olmuştur. İdeolojisizlik günümüzde moda olsa da toplum için bu bir zayıflık belirtisidir. (Bulduruç, 2020: 27) Burjuva aydınlarının başvurduğu yöntem toplumu popüler kültür ile apolitikleştirip kapitalizmin potasında eritmek olmuştur. Halbuki Hikmet Kıvılcımlı'nın da söylediği gibi: *"Demokraside düşünce cedelleşmesi olmadıkça, siyasi eğitim gelişemez."*(Kıvılcımlı, 2019: 11) Osmanlı medreselerinde diyalektiğe cedel denilirdi.

İnsanlar yeryüzünde ilk ortaya çıktığında sınıfsız ve komünal bir biçimde yaşıyordu. 6 bin yıl boyunca da sınıfsız ve devletsiz biçimde yaşamışlardır. Medeniyetin ve devletlerin ortaya çıkması ile insanlık yozlaşmış ve sınıflı toplum hüviyetine bürünmüştür. Rousseau'nun şu sözü sınıflı topluma

geçişi açık şekilde ifade etmektedir: *"Tarihte ilk kez bir toprak parçasının etrafını çitle çevirip "Burası benimdir" diyen ve buna inanacak kadar saf olan insanlar bulabilen ilk insan, uygar toplumun ilk kurucusu oldu. O zaman biri çıkıp, çitleri söküp atacak ya da hendeği dolduracak, sonra da insanlara; "Sakın dinlemeyin bu sahtekârı. Meyveler herkesindir. Toprak hiç kimsenin değildir ve bunu unutursanız mahvolursunuz." diye haykırsaydı, işte o adam insan türünü nice suçlardan, nice savaşlardan, nice cinayetlerden kurtaracaktı."* (Rousseau, 1995: 135)

Medeniyetlerin yükselişini toplumlarda sosyal bir devrim olan cinsel yasaklara ve beraberinde gelen toplumsal yasaklara bağlayan düşünürler de mevcuttur. İlkel komünal yaşamın ilk nüvelerini metafizik açıdan değil evrimsel ve materyalist açıdan ele almaktayız. Metinde de bahsedildiği üzere sosyal devrimler diyalektiğin getirdiği harekete geçme şeklinde vücut bulmuştur.

Son tahlilde insanlığın tarih öncesi dönemini bilinçli biçimde ele alan ilk kişinin Morgan olduğunu belirtmiştik. Yabanilik, barbarlık ve uygarlık dönemine geçişte Morgan'ı ilgilendiren son ikisi olmuştur. Çünkü Morgan insanların aletleri ustalıkla kullanabildiği dönemle daha çok ilgilenmiştir. Yaşamının büyük bölümünü New York eyaletinde yaşayan İrokualar arasında geçiren Morgan bu topluluğun aile yaşamının modern aileden farklı olduğunu tespit etmiştir. Yine Havai'deki yerli halkında aile içi ilişkileri oldukça farklıydı. Bu yerli halkların aile içi ilişkileri ilkel-komünal yaşamdan kalmaydı. Eğer sömürgeci ülkeler gittikleri yerlerde ilkel-komünal yaşantıyı kendi Hristiyan ahlâklarına göre tiksindirici bulmasalardı bu yaşam tarzını pek çok yerde görebilecektik. Örneğin; Polinezya gibi. (Engels, 2015: 36-38) Tarihi maddecilikte yer alan zıtların birliği izafî, mücadelesi ise mutlaktır. (Kıvılcımlı, 2019: 223) Yani zıtlıklar geçicidir. Zıtlıklar arasındaki uzlaşmaz çelişki ise daimidir. Gelişim gibi mutlaktır. Örneğin;Tarihsel maddecilik-metafizik mücadelesi gibi. Dolayısıyla çalışmamızda yer yer bu izafîyet teorisi verilmeye çalışıldı.

KAYNAKÇA

Aybek, Ş. (2008), *Siyaset Felsefesine Giriş*, Ankara: Maya Akademi.

Baydur, M. (1994). *Milliyetçilik,* İstanbul: Üniversite Yayınları.

Blackledge, P. (2006). *Marksist Tarih Kuramı Üzerine,* İstanbul: Yordam Kitap.

Boguslavsky-Karpuşin-Rakitov-Çertikin ve diğerleri. (1977). *Diyalektik ve Materyalizmin Alfabesi,* Ankara: Bilim ve Sosyalizm Yayınları.

Bulduruç, Y. S. (2019), *Teori ve Politika,* Ankara: Sözkesen Matbaası.

Bulduruç, Y. S. (2020), *Teori ve Politika,* Ankara: Sözkesen Matbaası.

Coşkun, K. M. (2009). *Yapı, Pratik, Özne Kapitalizmin Dönüşüm Süreçlerinin Ekonomi Politik Eleştirisi*, Ankara: Dipnot Yayınları.

Deutscher, I. (1969), *Troçki (Silahlı Sosyalist),* İstanbul: Ağaoğlu Yayınları.

Eagleton, T. (2015). *İdeoloji,* İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.

Engels, F- Marx. K. (1975), *Düşünceler Aforizmalar,* İstanbul: Yeni Dünya Yayınları.

Engels, F. (1976), *Ludwig Feurbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu,* Ankara: Sol Yayınları.

Engels, F. (2015). *Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni,* Ankara: Sol Yayınları.

Erçandırlı, Y. (2019), "Antroposen Çağında Marx ve Eko-Marxsizm (ler): Toplum-Doğa İlişkisinin Diyalektiği", *Praksis Dergisi*, 50(2), 179-203.

Eser, E. (2019). *Teori ve Politika,* Ankara: Sözkesen Matbaası.

Gramsci, A. (2010), "Kapital'e Karşı Devrim", *Gramsci Kitabı: Seçme Yazılar 1916-1936*, Ankara: Dipnot Yayınları.

Gros, Freeric. (2020). *İdeal Bir Gereklilik: İtaat Etmemek,* İstanbul: Hürriyet.

Harvey, D. (2017). *Marx, Sermaye ve İktisadi Aklın Cinneti,* İstanbul: Sel Yayınları.

Holz, H.H. (2016). *Felsefenin Aşılması ve Gerçekleştirilmesi- I Devrimin Cebiri (Hegel'den Marx'a),* İstanbul: Yordam Kitap.

İnce, Ö. (2021), *Demek ki Neymiş,* İstanbul: Cumhuriyet.

Kıvılcımlı, H. (2012). *Tarih-Devrim-Sosyalizm*, İstanbul: Derleniş Yayınları.

Kıvılcımlı, H. (2016). *Metafizik Sosyolojiler*, İstanbul: Derleniş Yayınları.

Kıvılcımlı, H. (2018). *Komün Gücü*, İstanbul: Derleniş Yayınları.

Kıvılcımlı, H. (2018). *Tarih-Devrim-Sosyalizm Işığında İlkel Sosyalizmden Kapitalizme Geçiş-İngiltere,* İstanbul: Derleniş Yayınları.

Kıvılcımlı, H. (2018). *Toplum Biçimlerinin Gelişimi*, İstanbul: Derleniş Yayınları.

Kıvılcımlı, H. (2019). *Diyalektik Materyalizm Nedir Nasıl Kullanılır Ne Değildir*, İstanbul: Derleniş Yayınları.

Lange, F.A. (1990). Materyalizmin Tarihi, Ankara: Gündoğan Yayınları.

Leontiev, Lev. (1976). *Marksist Ekonomi Politiğin İlkeleri,* Ankara: Sol Yayınları.

Marx, K. (2009). *Felsefe Yazıları,* İstanbul: Hil Yayın.

Marx, K. (2016). *Fransa'da Sınıf Savaşları,* İstanbul: Yordam Kitap.

Marx, K-Engels, F. (1976). *Komünist Manifesto,* Ankara: Sol Yayınları.

Meek, R. L. (2009). *Emek Değer Teorileri,* İstanbul: Kalkedon Yayınları.

Öner, M. Y. (2000). *Canlıların Diyalektiği Yeni Evrim Teorisi,* İstanbul: Belge Yayınları.

Politzer, G. (2015). *Felsefenin Temel İlkeleri,* Ankara: Alter Yayınları.

Rousseau, J.J. (1995). *İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı,* İstanbul: Say Yayınları.

Şiriner,İ- Doğru, Y. (2008). *Türkiye'de Büyümenin Ekonomi Politiği,* Ankara: Dipnot Yayınları.

Usta, S. (2020). *Felsefe mi İlahiyat mı?,* İstanbul: Cumhuriyet.